

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VI

Nr. 26

28

IUNIE

1925

In acest număr: Cum s'a stricat parastasul de *Octavian Goga*; Noapte de toamnă; Galbeni, poezii de *Al. O. Teodoreanu*; Drepturile omului de *Alexandru Hodoș*; O fleică 'n Cișmigiu de *Ion Gorun*; Unificarea socială de *P. Nemoianu*; Recolta culturală de *V. Russu-Șirianu*; Cohortele morții... de *Al. Lascarov-Moldovanu*; Pactul de garanție de *I. Paleologu*; Săptămâna politică: Alegerea din Chișineu; Să se salveze aparențele! de *Ion Balint*; Gazeta rimată: Un soldat credincios de *Ultimul Mohican*; Insemnări: Intrigă și amor; Pornografie cu barbă; Subt pulbera uitărei; Procedări primejdioase; Un om misterios; Cărți noi, etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIAȚA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

Cum s'a stricat parastasul

Zilele trecute, împlinindu-se trei ani dela moartea regretatului Take Ionescu, un parastas a fost oficiat la mănăstirea din Sinaia, unde e locul de odihnă al răposatului.

Cu acest prilej, ucenicii mult încercatului om de stat, foștii membri ai partidului conservator-democrat din vechiul Regat, au sosit din toate colțurile țării într'un pios pelerinaj la groapa șefului lor de odinioară. Take Ionescu, cu personalitatea lui complexă, între multele însușiri cu care l'a înzestrat firea a avut, se știe, și darul de-a-și asigura dragostea nețărnută a partizanilor săi. Acest devotament, împins uneori până la idolatrie, ne-a dat acum o mișcătoare manifestare de pietate. Prietenii mortului, care l-au urmat o viață întreagă și la bine și la rău crezând în predestinarea lui de îndrumător, au venit după trei ani să-i vorbească din nou. In cuvinte calde, cu accente înduioșătoare de admirație și recunoștință, ei au desgropat amintiri din trecute vremuri și-au făcut să fălfăie peste capetele smeritei adunări chipul vii și strălucitor al defunctului. A fost, desigur, o sărbătoare moralicește reconfortantă această călătorie la un mormânt, într'o vreme când, din toate părțile ne copleșește chiotul lozincelor pozitive. Mănunchiul de oameni strâns decenii dearândul împrejurul lui Take Ionescu dă dovadă astfel de-o laudabilă cohesiune sufletească, care se desface ca un învățământ binefăcător pentru prezentul politic, sbuciumat de pasiuni crescute astăzi și adeseori dezonorat de frivolitatea transfugilor. In agitata atmosferă actuală, destul de turbure și de coborâtă, mărturisirea de credință a doctorului Dumitrescu-Brăila bunăoară, care-și pleacă genunchii în cripta din Sinaia reînnoindu-și vechiul crez la picioarele magistrului, este necontestat o pagină emoționantă de rectitudine morală și politică.

Ce păcat, că praznicul nu s'a desfășurat până la sfârșit în acest cadru de liniște măreață, pe care senzația morții o trezește de obicei

și în firile cele mai vulgare. Ce păcat, că și atunci când răsufletul eternității își depănă misterul din neant, când destinele neamului făceau să palpitate inimile la căpătâiul unui mort, clopotul dogit al pătimii înăcrite a trebuit să răsune iarăș rânind pacea funerară și asvârlind o notă stridentă de trivialitate în mijlocul unei blânde cermouii.

Încă un certificat categoric pentru sufletul și pentru creierul dlui Nicolae Iorga!

Nehodinitul poliistor se găsește astăzi, o știm cu toții, într'o erupție mai vie ca oricând. Ziua care l-a consacrat întru șefia bicefală a partidului zis național pare a-i fi fost fatală. De-atunci omul acesta gonit pururea de-o impresonabilitate maladivă, a devenit eroul unui roman psiho-patologic, pornit par'că să încarneze subțochii noastre cele mai sinistre capitole din opera lui Dostoiewski. De-atunci frigurile puterii îl scutură cu o cruzime sălbatică și-l prăvălesc necontentit. Prins în ghiarele unui egocentrism isteric, el se cere stăpân peste țară și se flagelează fără nici o cruțare. Analele poporului nostru echilibrat și sceptic n'au înregistrat încă o asemenea ipertrofie fenomenală, o poftă așa de păgână și de hăulitoare după mărire, o sgribureală mai tipică de arivism, cum s'ar zice, în pielea goală. Ca să-și ajungă scopul, bietul bolnav se sbate într'un sbucium pe cât de tragic pe atât de grotesc. El scrie și vorbește pretutindeni și totdeauna: la Cameră, la sașii din Sighișoara, la Academie, la congrese feministe, la Văleni, la Flora, ziua, noaptea, pe stradă, acasă la el, ori în vagonul restaurant... Scrisul și vorba lui cad în cascade tumultoase ca spuma impură a unui râu umflat care trece vijelios pe dinaintea ta mănând buturugi, căpestre de cai morți și coji de pepene stricat. Nimic din euritmia cerebralităților creatoare în această enormă mașină hodorogită, din care orice șurub behăie răgușit după fotoliul ministerial.

Nu e nici o mirare, dacă pradă acestor pandolii, ilustrul somnambul politic s'a dus și la Sinaia. Un moment nu s'a gândit măcar că trebuie să-și caute o linie de continuitate cu trecutul propriu la o astfel de ocazie, un moment nu ș-a adus aminte că zeci de ani a fost cel mai înverșunat detractor al lui Take Ionescu, și că în scrisul lui la *Sămănătorul* și *Neamul românesc* a prezentat consecvent „takismul” ca ultima expresie a turpitudinii morale din politica țării! Nu! Pentru acte de conștiință sau de armonie spirituală n'a fost aranjat niciodată fecundul om de cerneală. A plecat deci la parastas însoțind vechea gardă conservatoare, în care nu se găsea un singur fruntaș nestropit de dânsul cu insulte în neastâmpărata-i carieră de publicist. Ajuns în raza mortului, credeți că sufletul i s'a topit o clipă cu picurarea luminărilor de ceară, că troparele bizantine l-au supus, sfinții de pe pereți l-au domesticit, Peleșul l-a robit cu murmurul povestitor, brazilii l-au dat ceva din sănăitatea lor și-o contemplație mută l-a biruit cu farmecul dureros al trecerii eterne? Nu credeți? Aveți dreptate! N. Iorga n'a cunoscut niciodată înțeleapta reculegere a tăcerii, corzile vocale ale apostolului sunt și rămân un *perpetuum mobile*. A cuvântat deci subțochii mânăstirii. În zadar vă așteptați însă la o

nobilă și francă revizuire a aprecierilor de demult, la o istoricească cercetare a perioadei pe care decedatul a fructificat-o cu gândurile lui. Șeful dlui Maniu n'a făcut nici una nici alta. A alunecat repede peste faptele celui dispărut, ca să-și reamintească de rosturile sale, și să arunce de pe lespedeza mortuară înjurături la adresa dlor Averescu și Brătianu. Iată cuvântarea lui! Povestea însă nu s'a isprăvit aici, fiindcă la agapa de după slujbă, d. Iorga a icnit din nou, și sburlindu-și barba și-a reluat deabinele diatribele parlamentare. În această proaspătă repriză nici pomeneală n'a mai fost de răposatul, căci bătrânul histrion s'a lăsat răpit de preocupări mult mai reale și mai utilitariste. Dsă, inspirat de-o ordinară logică de club, a ținut să-și incurajeze partidul în vederea puterii cu cele mai demodate rețete ale politicianismului uzat. Un sfert de ceas măcar n'a fost în stare să resimtă pietatea morții, sărmanul sbiciuit! L-a furat lăcomia feroce, i-a necinstit verbul, iar ca prototipul desechilibrului sufetesc să fie dublat și de cea mai brutală lipsă de tact, d. Iorga dând cu tifla testamentului politic al lui Take Ionescu și-a ales tocmai acest prilej pentru a legitima o colaborare cu partidul dlui C. Stere... Cum vedeți, plutim în plină pietate și în regiunile cele mai surăzătoare ale bunului simț...

Așa s'a stricat parastasu!, alungându-se fumul de tămâie al jertfei bine primite și bana izându-se o închinare prin intervenția profană a celui posedat de diavolul deșertăciunii...

* * *

De încheiere, în treacăt, o amintire personală nu tocmai de demult...

Când în toamna anului 1914, după înțelegerea avută cu Nicolae Filipescu de-a veni cât mai mulți fruntași politici în comitetul Ligii Culturale, m'am dus la I. Iorga în camera dela Hotel Regal să-i propun o raliere a tuturorora pentru crearea unui puternic organ de propagandă în vederea războiului, enervatul profesor a sărit ca mușcat de șarpe:

— *Cu Take Ionescu nu merg nici în rai!*

Îmi reamintesc acum cu seninătate și cu indulgent dispreț apostrofa răsufletului meșter de palinodii, și mă gândesc că dacă și în lumea umbrelor sufletul nostru e condamnat să ducă cu sine un strop măcar din zgura minciunilor de jos, atunci mortul dela Sinaia e îndoit mai fericit decât noi: mai întâi că simțt regretul onest al discipolilor săi, și-al doilea că n'a avut încă prilejul să se r vadă acolo în cer cu Nicolae Iorga...

OCTAVIAN GOGA

NOAPTE DE TOAMNĂ

*A ostenit și vântul -
Să tot învârtă morile,
Inconjurând pământul.*

*Acum doarme 'n poala nopții vântul
Și tac privighetorile.*

*Și-l pare vântului în vis,
In toamna care-l înconjoară
Sub cerul pur ca un iris,
Că iar e cald și primăvară,
C'au înflorit, sculptați în ceară,
Toți trandafirii la fereastră
Ca'n vremea când sburda pe-afară
Și scutura de asupra noastră
Cu degetele lui ușoare,
Petale de cais
Și stropi
De soare.*

*Dar iată'n deal, după hambar,
Incins în pârgh de grâne coapte,
Răsare soarele hilar
Să prindă vânt și noapte
Iar
Vorbind în șoapte.*

*Dar noaptea fugе 'n fața lui
Și fugе vântul după ea
La capătul pământului.*

*N'a mai rămas decât o stea,
Veghînd singurătatea mea.*

*S'a dus și noaptea și cu ea
Și visul vântului.*

GALBEN

*O frunză uitată de toamnă
Acopere 'n ape o stea,
Și luna, a toamnelor Doamnă,
Imprăștie aur pe ea.*

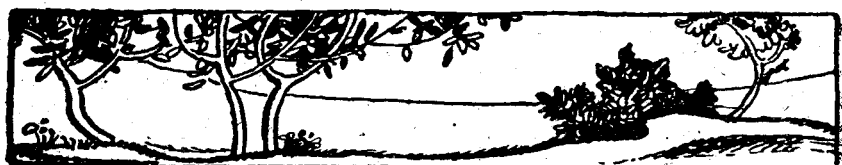
*O frunză, atîta ne lasă
Cînd trece foșnînd prin porumb,
A pîclelor rece crăiasă
In drumu-i spre zarea de plumb.*

*Vin s'vонuri încete, încet,
Că nu știi de sînt sau nu sînt.
Departe, departe 'n brădet,
Octombrie cîntă din vînt.*

*• De ce a venit să s'ascunză
O lacrimă 'n colț de pleoape?*

*Iubirea noastră e-o frunză
Ce-acopere stele pe ape.*

AL. O TEODOREANU

Drepturile Omului

În pragul călduroaselor vacanțe de vară, când ostentivă imaginație-reportericească caută cu aviditate adăpostul umbrei al unui subiect cât de neînsemnat, incidentul cu conferința dlui Henri Guernut a căzut ca o mană cerească în mijlocul unui deșert de idei. De zece zile încoace, gazetele independente dela București vin înțesate de articole, de caricaturi și de notițe, exploatănd până la epuizare, un episod asupra căruia se putea trece la ordinea zilei în douăzeci și patru de ore. S'ar părea, însă că reputația țării noastre a fost grav compromisă și democrația apuseană a suferit o jicnire ireparabilă. D. Albert Honigman, bun patriot ca totdeauna, încearcă să mai salveze ce se poate: cere scuze în numele României, se prăpădește de rușine pentru cele petrecute, și e gata-gata să renunțe la cetățenia română, câștigată cu atâta trudă, ca să nu ajungă, mă rog, de râsul Europei.

Știți, din lectura ziarelor, cele ce s'au petrecut. D. Henri Guernut, invitat de d. Costa-Foru, a venit să țină o conferință la București. Invitația, ca să spunem așa, s'a petrecut în familie. D. Henri Guernut e secretarul „Ligei pentru drepturile omului“ la Paris. D. Costa-Foru, apărător din oficiu al tuturor pricinelor internaționale, — îndeletnicire pentru care a primit de curând felicitări dela Moscova, — reprezintă aceaș asociație umanitaristă la București. Prin urmare, de cum a pășit pe pământul României, distinsul dl moșcrat a fost primit cu toate onorurile cuvenite. A fost întâmpinat la gară de o mulțime de amici, toți luptători pentru „drepturile omului“, i s'au ținut discursuri, și i s'a oferit o masă, — delicată atenție, — în grădina „Pariziana“.

Banchetul dela „Pariziana“ a fost un soi de *avant-gout* al conferinței. Mărturisim drept, că n'am prea gustat *menu*-ul care s'a servit acolo. Nu ne-a prea încântat nici as'istența, pentrucă dintre cele douăzeci de persoane, a căror listă a fost publicată a doua zi, cel puțin unsprezece erau rude de-ale dlui Bubi Braunstein-Brănișteanu... Nu vrem să facem răspunzător pe d. Henri Guernut pentru tovărășia de care a avut parte din primul ceas când a descins pe peronul gării de Nord, dar, fără îndoială, aceasta nu i-a fost de bun augur. Dela început, s'a creat în jurul vizitei dumisale o atmosferă insuportabilă de bărfire a țării unde se găsea. D. Const. Mille, la celdintâi pahar de

șampanie, a ținut să atragă atenția mosafirului nostru, că e „un emigrat într'o țară nefericită, care suferă sub călcâiul stăpânilor vitrige“. D. Dem. Dobrescu, cunoscutul voiajor al partidelor politice dela noi, a arătat pe ce „pământ de suferinți; de lacrimi și de sânge“ au călcat pașii reprezentantului „Ligei drepturilor omului“. Vă scutesc de a repeta aici, ceea ce a fost în stare să adauge, dela dumnealui, d. Costa-Foru. A fost mai interesant ceea ce a răspuns d. Henri Guernut. În calitatea dumisale de ambasador al spiritului francez, oaspele dlui Emil D. Fagure s'a recunoscut un emigrat, dar un emigrat care se găsește „între ai lui“, a aruncat o săgeată la adresa guvernului român, — elementară datorie pentru orice străin care ne vizitează țara, — și a închinat paharul său în sănătatea României democratice *de mâine*, socotind, firește, că cea *de astăzi* nu merită această cinste.

Până aci, prologul. A urmat apoi conflictul. După această mică introducere, care s'a mai complicat și cu alte câteva buclucuri, dl Henri Guernut a fost împiedicat să-și țină conferința. Un grup foarte numeros de cetățeni, fără să uzeze de cea mai mică violență, a făcut să înțeleagă pe secretarul, „Ligei drepturilor omului“, că trebuie să renunțe, deocamdată, la cuvânt. A contribuit, poate, la acest neplăcut sfârșit, cum spunea mai sus, și societatea dubioasă în mijlocul căreia s'a înfățișat dl Henri Guernut. S'a adăugat, probabil, și intenția vădită a oratorului de a rosti un rechizitoriu asupra stărilor dela noi și de a ne da lecții despre cum trebuie să ne purtăm în lume. Cuvântarea din grădina „Pariziana“ nu mai lăsase, asupra acestui punct, nicio umbră de îndoială. În sfârșit, se mai pomenea, printre manifestanți, despre o întrunire patronată de aceeași „Ligă a drepturilor omului“ la Paris, unde se ceruse cu hotărâre plebiscit pentru Basarabia și o atență revizuire a tratatului dela Trianon...

Dl Henri Guernut n'are pentru ce să fie prea supărat în urma eșecului suferit la București. Demonstrația ostilă n'a mers niciun moment prea departe. „Haliganii“ au strigat cuviincios „Trăiască Franța“ și au cântat, fără note false „Marsilieza“. A doua zi, secretarul „Ligei pentru drepturile omului“ a declarat, cu subînțelesuri, că se va abține deocamdată, dela orice comentariu. Ceea ce însemnează, că odată ajuns acasă, se va grăbi să ne acopere de injurii. În această privință nu-i va lipsi colaborarea prețioasă a colegilor dumisale din România. Dl Costa-Foru atât așteaptă!... Dar, înjurându-ne, dl Henri Guernut ne va face o mare nedreptate. Pe malurile Dâmboviței, conflictele de idei nu sunt atât de sângeroase ca pe cheirurile Senei. Nu e tocmai atât de multă vreme, de când o întrunire naționalistă a fost împiedecată în capitala Franței, nu cu vociferări, — ci cu bombe. Ceea ce nu ne-a îndemnat să spunem, că patria lui Voltaire a ajuns un barbar refugiu al intoleranței.

Cât despre proprii noștri concetățeni, cari găsesc încă odată prilejul să ocărească și să spurce din adâncul plămânilor lor țara care-i adăpostește, trebuie să le amintim un singur lucru. Că pentru noi, „drepturile omului“ nu sunt incompatibile cu oarecari îndatoriri față de patrie. Opinia noastră publică a început să fie ceva mai sensibilă. România, rămânând aceeași țară ospitalieră, a început să-și păzească cu mai multă grijă obrazul...

ALEXANDRU HODOȘ

O fleică 'n Cișmigiu

Fiindcă Nae Bumbuleț avea vreme de prisos, și fiindcă Ghiță Chimițoglu n'avea chef de slujbă, au hotărât să prelungească ora aperitivului, ș'apoi să se ducă undeva la vr'o grădină, să ia dejunul împreună.

— De mâne 'ncolo ș'asa ni se schimbă orele de canțierie; ni le pune dimineața, — zice Chimițoglu; — să zicem c'am început-o de astăzi.

— Ba pe mine să mă ierți, — măcăiește întepat de colo Pripășeanu; — la mine vorba muscalului: slujba-slujbă, drujba-drujbă; eu mă duc băieți.

— Și eu, — și eu, — aruncă vorba grăbit Ibriceanu și Clipici, scoțând ceasornii ele din buzunar și punându-le la loc fără să se mai uite la ele.

— Da' cine v'a pofțit, nene? — se pleacă Chimițoglu la urechea lui Bumbuleț. Pe urmă tare:

— Apoi atunci, salutare, fraților, — salutare, la revedere și mersi!

Lui Ibriceanu și lui Clipici le întinde mâna, — iar lui Pripășeanu îi face numai un semn din cap, uitându-se urât.

— Opt cu a brânzii, murmură, pe când cei trei ies pe ușa băcăniei. Apoi întorcându-se spre tovarășul ales dela început:

— Eu zic, frate Bumbuleț, să mergem undeva, așa la o fleică, ceva ușor, să n'o întindem, că ne ia lumea la ochi, — îl auziși și pe ăla...

— Tocmai mă gândeam și eu: să mergem la o fleică 'n Cișmigiu ș'atâta tot. Nu că mi-e de gura lui Pripășeanu, da' am treabă acasă după-amiază.

În Cișmigiu, la birtul din dosul bufetului, era răcoare, și un loc destul de retras și singuratic; totuș, de astădată, când cei doi întârziți la aperitive intrară și se îndreptară spre un chioșc mai la o parte, zărind în fund alți trei mușterii, doritori p'arcă de asemenea d'a se feri de ochii lumii. — „Să știi că nu se mai bolnăvește birta-

șul de urât“, zise Chimîtoğlu lui Bumbuleț, repetând o glumă a lor de pe când ochiseră ei locul acesta singuratic și retras. Dar în aceeaș clipă făcu ochii mari, apoi arătând spre chioșcul din fund isbucni într'un răs care făcu pe cei trei mușterii să se întoarcă.

— Tiii, voi erați! — îngână Bumbuleț, recunoscând întâi pe Clipici, apoi pe Ibriceanu și în sfârșit pe însuși Pripășeanu.

-- Care va să zică slujba...-drujba? se rânji ia ei Chimîtoğlu apropiindu se.

— Ia lasă-mă, nene, că m'a apucat o durere de cap de nu mai văd cu ochii, — se ofări Pripășeanu, tot el de către pădure; — să vă fie ale dracului de aperitive!...

— Proaste aperitive, și-a tăiat pofta de... slujbă, — continuă Chimîtoğlu ironia-i triumfătoare. Păi hai acū ș'o să-i tragem chiulu' în companie...

Până să vină rândul fleicii pentru care, chipurile, veniseră în Cișmigiu, amicii mai comandară niște ouă cu zeamă, ciorbe, verze cu carne, — în sfârșit tot d'alea cari nu merg fără udătură.

— Și ce oare merge fără ea, nene Bumbuleț?, întrebă Chimîtoğlu începând să i-se lege limba de pe la al cincilea pahar.

— Cine dracu' ne puse să venim aici?, crâșni Pripășeanu uitându-se chiorăș la el.

— Așa-i, întări Ibriceanu pe acelaș glas, ăsta-i buclucaș; s'o ștergem mai repede de p'aici.

Clipici nu-i auzea, dar pricepea despre ce era vorba și le făcu cu ochiu' a înțelegere.

La fleică îi dădură zor, și pe când Chimîtoğlu se lupta din răsuputeri să pună de acord vârtoșenia bucății de *cureă* cu ascuțișul tocit al cuțitului, o sbughiră câte unul, plătind înăuntru, la bufet.

— Adică ei cred că eu sunt prost, — pufni Chimîtoğlu dupăce reuși să scape de înecul cu ultima duminicătură de *cureă*; — da' puteau să plătească și aici, că nu-i țineam. Adio și n'am cuvinte, vorba turcului!

— Adio și... vorba turcului! — îngână și Bumbuleț, care era acum la al zecelea miș maș. Și unde mai mergem de aici?...

— Da' par'că era vorba că ai ceva treabă p'acasă dup'amiază, — riscă celălalt, cam cu teamă să nu se prindă vorba.

— Am eu, am, — da' las'o acuma; o mai amân.

Chimîtoğlu răsuflă ușurat.

— Așa-mi plac mie oamenii, da' nu ca ipocritu ăla de Pripășeanu; 'ice că-i *vegetalian*, și bate cârciumile mai abitir ca...

— ...Tine, împlini Bumbuleț.

— Și ca tine, — supraîmplini Chimîtoğlu.

Iar în clipa următoare se pomeniră unul în brațele altuia.

— Să mai vie o baterie!

* * *

Se aprinseseră lămpile cam de multșor, când însfârșit Chimîtoğlu dete răspuns la întrebarea lui Bumbuleț:

— „Ceai că unde mai mergem de-aici? Păi unde să mergem? La „Leul și cârnatu“; mie-mi plac, mă ’nțelegi, locurile retrase. Să nu mă ’ntâlnesc cu lume multă; să mă adăpostesc acolo într’un boschet și să-mi văd de păhărelu’ meu... Dacă se ’ntâmplă și ceva lăutari, atât mai bine. Ei cântă, tu stai colo, nu te știe nimenea, petreci care va să zică, *incognito*. Cine ce are...

— la mai las’o nene, — îi tăia vorba Bumbuleț scoțând să plătească: — tu când te pornești...

— Iacă, nu, mai zic nimic.

Și iar s’au împăcat prietenii.

La „Leul și cârnătu“ tămbălău, nu glumă. Dela intrarea în grădină, Bumbuleț se luă cu mâinile de urechi; îl asurzea un *chitarist* dela un boschet din dreapta.

Chimițoglu aruncă și el ochii în partea aceea, — și iar se prinse cu mâinile de burtă. Cui cânta *chitaristul*? Lui Ibriceanu, lui Clipici, lui Pripășeanu.

— Bine mă, aștia o să zică că ne ținem după ei, — mormăi Bumbuleț îmbumfnat. Dar Chimițogu era acum în toane bune: „Las’ să zică ei! Dacă ne-a fost scris s’o lungim tot în companie“... Și oprindu-se din răs: Avem cel puțin lăutari pe gratis!

De unde! că de-aici s’a pornit dihonია. Chimițoglu ținea una și bună, că lui să-i cânte lăutarii ceva național, — de pildă:

Iubește-mă lele dragă

Până mi-e cămașa neagră,

Că dacă m’oi primeni,

Multe mândre m’or iubi...

Și când *chitaristul* îi făcea pe voie, apăsa și el refrenul, dând din cap în cadență:

Șapte jete dintr’un sat

Ș’o nevastă cu bărbat...

Dar Pripășeanu nu voia să știe d’astea. Lui îi ardea de ceva modern, — ori clasic, — străin oricum, da’ numai național nu, că asta e muzică barbară, primitivă... Și dă-i cu repertoriul dela „Pisici“, „Castelul de flori“, — ad’o p’în „Cavaleria Rusticana“, treci prin romanțele la modă acu’zece ani: „Si tu m’aimais“...

— Mă! dacă mai cântați de astea, eu mă duc! — se ridică odată dela locul lui Chimițoglu. Și cum nimenea nu-l ia în seamă, și *chitaristul* continuă și el împerturbabil:

Mais tu ne m’aimes pas,

Mais tu ...

Odată se ridică și cu pași maestoși se îndreaptă spre eșire.

— Bine că scăparăm! — își face cruce Pripășeanu. Când deodată Chimițoglu reappare la intrarea boschetului:

— Așa?... Și zi mă lăsați să plec? Nu mă chiamă nici unul? Nu mă opriți? Nici tu, măi frate Bumbuleț?... Fir’ați ai dracului, cre-

deafți c'o să scăpați de mine, ai? Ei, iacă, să știți, tocmai d'aia, nu mă duc! Zi mă:

Dela tine nu mă duc...

Dar Bumbuleț, care a aruncat o privire în urma lui Chimițoglu cum se'ntorcea la boschet, a îngălbenit odată, — și în acelaș timp Clipici a șoptit sperit:

— Madam' Bumbuleț!

Tovarășul se strecoară afară, și mai puternice decât strigătul final al chitaristului:

Non, non, je sais bien que

Tu ne m'aimes pas...

răsună două palme vajnice în tăcerea... adică în sgomotul nopții.

Atunci Chimițoglu, răsturnându-se în jețul de lemn pe care se re-instalase, uită orice dușmănie împotriva ipocritului de Pripășeanu, și bătându-l pe umăr, îi zâmbi ca unui tovarăș ce-și punea în gând să-l aibă de-acuma la ciorba de burtă:

— Aha! asta era treaba de zicea Bumbuleț c'o are dup'amiazi acasă... N'a avut inspirație, de-a amânat-o prea mult, săracu'...

ION GORUN

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Unificarea socială

În politica noastră militantă, fericirea Ardealului pare a se fi fixat împrejurul a două lozinci, care pe viață și pe moarte își dispută întâietatea: deoparte *regionalismul*, leacul miraculos care vrea să vindece toate bolile, de orice natură ar fi ele; de alta *europenismul*, o doctrină consacrată, împrumutată dela societățile din Apus. În afară de aceste două, nu se mai recunoștea dreptul la viață și unei alteia, căci cele dintâi ni se ofereau ca dogme imutabile, pe cari, a nu le profesa era egal cu a te expune unei adevărate anatemizări din partea celor două tabere.

Totuși, pe lângă cele două programe de mai sus, oficial salvatoare în opinia publică ardeleană, începe a-și tăia drum și alte convingeri, și lumea încetul cu încetul își dă seamă, că rivalitatea celor două grupuri este cu totul deplasată. Rețeta regionalismului pierde zi de zi din aderenți, pe măsură ce oamenii se conving că aceasta prea seamănă cu izolarea noastră politică în Ungaria de eri, deși situația nici pe departe nu mai este aceeași. Oricine înțelege, că izolarea de eri nu ținea la altceva decât la conservarea naționalității noastre, care am putea spune, că era singurul punct din programul nostru politic.

Deodată cu unirea, trebuia să sufle o radicală schimbare în aspirațiunile românilor ardeleni. Izolarea, perpetuată prin regionalism, nu mai poate urmări vechiul ideal. Oricât de greșită ar fi guvernarea românească dintr'o epocă anumită, nu se vor mai găsi naivi să creadă, că ea atentează la naționalitatea noastră. Laturea pur națională, dela unire încoace, este pusă la adăpost sigur. Năzuințele colective, mai ales cele de ordin național, au trecut asupra statului, iar indivizii și-au îndreptat privirea înspre alte tărâmurî nebătătorite de pasul încătușărilor politici: înspre câmpul exigențelor sociale, în înțelesul larg și cuprinzător al cuvântului. Aici zace secretul prăbușirii iremediabile a principiului dogmatizat al solidarității ardeleni, pentru păstrarea cărui s'au adus reale sacrificii eri, și care constituie un strigăt în pustiu astăzi. La suprafață s'au ivit interese individuale, economice și

culturale, și numai indirect, sub raportul guvernării dacă mai vin în discuție exigențele colective, de ordin național. Prevăzând această bifurcație de aspirațiuni în sânul societății ardelenе, credem că nu este departe vremea, când curentele politice nu vor mai putea trăi din confuzii și din ignoranța mulțimii. Ochi ageri și pătrunzători îi vor examina fiecare pas și fiecare cotitură.

De această schimbare de front a societății ardelenе trebuie să fie seamă și adepții celui de al doilea curent. Un program alcătuit în afară de examinarea minuțioasă a evoluției locale, oricât ar fi de bine ticluit sub raport teoretic, nu va da roade apreciable într-o țară, a cărei structură socială este cu totul specială.

În adevăr, pe deasupra agitațiilor curente ale politicei de partid, mântuirea și fericirea Ardealului s'au transpus pe un teren nou, pe acela social, în care n'au făcut incursiuni serioase de recunoaștere nici regionalistii, nici dogmaticii dela București. Aici zace și toată greutatea în rezolvarea problemei. În Ardeal nu este vorba numai de o armonizare a tendințelor sociale, — în care unic scop s'ar putea împrumuta un program de oriunde — ci de creierea însăși a unei societăți normale constituită. Din aceasta, noi nu avem decât pătura primitivă, pe aceea rurală, care este de o sănătate și vigoare neîntrecută. Subt diriguirea unei mâini pricepute, din acest izvor fecund ar putea lua naștere, ca dintr'o atingere magică, aceea colectivitate pe care o visăm și fără de care carul statului român va rătăci dintr'o groapă într'alta. Cu un cuvânt, guvernarea nouilor provincii trebuie să fie de așa natură, încât să se înfăptuiască cât mai repede posibil unificarea lor cu vechiul Regat sub raport social, înaintea oricărei alteia, clădind cu mână sigură unele straturi acolo unde ele lipsesc și ridicând pe altele înapoiate. Numai după alcătuirea unui asemenea program putem recurge la doctrine consacrate de aiurea, cari ar putea juca un rol de instrument auxiliar, iar nu principal cum se întâmplă astăzi.

Paralel cu generalizarea în conștiința publică a acestei necesități, ne face plăcere să constatăm, că factorii oficiali se lasă uneori convinși de acest imperativ local, făcându-ne să nădăjduim, că nu este departe vremea când ne vom putea întâlni pe acelaș drum. Cel dintâi indiciu în acest sens îl trădează Banca Națională care, pe lângă dârnicia manifestată până acum față de Ardeal, caută acum să o organizeze în cadrele unui program precis definit. Așa ne place cel puțin nouă să interpretăm amplificarea direcțiunii susnumitei instituțiuni, cooptând în sânul ei câte un reprezentant al noilor provincii. Deși nu suntem de acord cu principiul de care a fost călăuzită Banca Națională la alegerea oamenilor — căci felul selecțiunilor prea miroase a plasare în preajma retragerii dela guvern a unui partid simpaticei — cari, în domeniul vizat nu au dat încă dovezi palpabile de înțelegere a situației. Dar, de dragul că măcar idela și-a făcut curs, trecem peste acest fapt, cu atât mai mult, cu cât Ardealul a avut norocul să fie reprezentat dintru început printr'un om de specialitate, destul de indicat să ne alimenteze predispoziția noastră de optimism. Anticipăm această încredere inovațiunii introduse de Banca Națională, și dintr'un

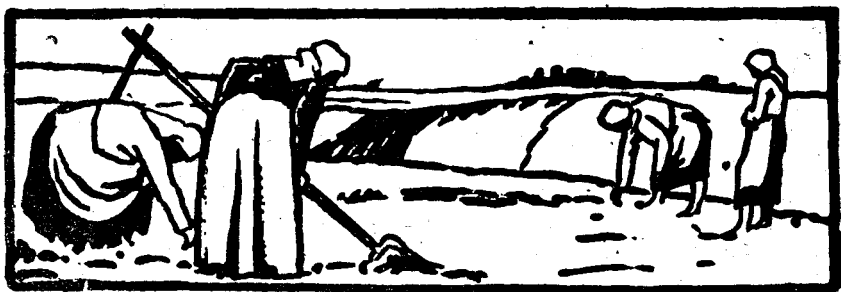
motiv subiectiv, deoarece ideea care s'a realizat, în aceste pagini a văzut mai întâi lumina publicității.

Reforma acceptată de Banca Națională va fi urmată, mai curând sau mai târziu, și de ceilalți factori economici, și, în cele din urmă, nu se vor putea sustrage nici partidele politice, atunci când ele se vor izbi de conștiința celor mulți, și când sinceritatea va fi fondul permanent pe care se va broda ambulanta noastră viață politică de azi. Din toate aceste direcțiuni se vor aduna, cu vremea, acele fire și elemente care vor alcătui programul real al fericirii Ardealului, îngropând pe deoparte vorba searbădă a regionalismului, pe de alta deschizând calea unei guvernări inspirată fie și de idei pur doctrinare, prematură și periculoasă azi, dar cu efect binefăcător într-o colectivitate unificată sub raport social.

Atâta cere societatea Ardealului factorilor de toate categoriile, economici și politici, și nimic mai mult. Subt obləduirea astfel concepută, indivizii ușor își vor găsi așezarea lor normală și toate exigențele lor particulare vor putea fi satisfăcute. Prin întărirea și mulțumirea lor se vor realiza și aspirațiunile noastre colective ca neam; și apoi, să urmeze deschiderea porților, ziua-noaptea, pe seama tuturor curentelor și ideilor pe care le va inventa civilizația galopantă a veacului în curs.

P. NEMOIANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Recoltă culturală

Toamna, la începutul anului cultural (fiindcă în miezul verii viața politică și intelectuală intră într'o adâncă somnolență) și la venirea veri, când anul cultural, politic și artistic se sfârșește pentru a cădea într'o paradoxală hibernare de plină vară, corul acelor credincioși ce continuă a nădăjdi cu îndărătnicie în cel dintâi dintre factorii civilizației omenești, în cultură, găsește firescul prilej de a intona dureroasa arie care cântă trista situație culturală a României noi.

La ușa verii, odată cu venirea cireșelor, sosește clipa penibilă a bilanțului cultural. Atunci, o mână de sinceri reprezentanți ai săi înscriu pe tabela publicisticii cifrele dureroase.

Atâtea reviste au murit, numărul cărților editate a scăzut în raport cu trecutul cu atât, încrederea cititorilor și pornirea lor spre carte coboară, coboară, tot mai mult, atâtea inițiative n'au reușit, de nenumărate ori oficialitatea a pierdut prilejul de a determina un progres, de atâtea ori urechea ei n'a vrut să audă glasul care cerea sprijin pentru scris și cugetare, zi de zi cuvântul așteptat al celor în drept și glasul presei a fost așteptat, dar nu s'a auzit...

Tema a ajuns destul de cunoscută, fiindcă pușinii cari au făcut variații pe ea le-au făcut destul de des și destul de răspicat, pentru-ca alarma cinstită să se răspândească în opinia publică.

Nu știm în ce măsură a contribuit strigătul cătorva, și nici în ce măsură mentalitatea oficială s'a schimbat din vreo pricină strict interioară. Nu știm care resort a apăsat considerabila forță (ea însăși întâiul factor al culturii) a presei. Nu știm și nici nu ne interesează.

Un fapt e cert: recolta culturală pe care o așezăm în acest început de vară în hambarul patrimoniului public, constituie în comparație cu seceta de până acum un adevărat belșug.

Toți aceia cari am înregistrat cu melancolie această secetă de-a

lungul atâtor veri, suntem dator să însemnăm pe răbojul drag nouă, cu onestă bucurie, micul belșug din acest an al agriculturii culturale.

* * *

Sezonul trecut a marcat hotărât, întâiul lucru care ne interesează, pentru progresul nostru cultural: un mare și *general reviriment*.

Un fel de obștească scuturare a unei inerții îmbăcșite, foarte aproape de mucegaiu.

Orice observator care are simțul proporțiilor va admite, că nu se poate cere dintr'odată un salt uriaș spre calea realizărilor definitive.

Ba, dimpotrivă, singurul drum sănătos care dă solidă cheazășie spre un progres cultural normal, este întâiul acel element *sufletesc* care pătrunde oficialitatea și opinia publică, le fermentează cu drojdie nouă și naște în ele *convingerea* despre *rolul* adevărat al *culturei*.

E cel dintâi și cel mai însemnat element pe care îl înregistrăm la bilanțul cultural al acestui an.

Am avut dovada, că acel ferment sufletesc a lucrat unde trebuie și pe aici, pe colo a izbucnit la suprafață cu sinceritate îmbucurătoare.

Obiceiul, încercat înainte vreme de câteva organe mai curajoase ale presei, a devenit general și a devenit, mai cu seamă *altceva* decât un simplu obicei: toate ziarele au azi o „*pagină culturală*“.

Nu e doar o chestie de aranjament gazetăresc mai „*agreabil*“, cum veți fi vrând să credeți, ci un gest cu serioasă semnificație: presa, cel dintâi factor cultural, își recunoaște limpede și cu tărie rolul.

Mai mult decât atâta: la intervale, tocmai potrivite ca să întreție o continuitate, la loc de frunte, presa a susținut, a discutat și a cerut: „*mai multă cultură*“.

S'a cerut cu energie: drepturi pentru carte, ocrotire pentru scris, propagandă pentru citit, sprijin pentru artă, lumină pentru sate, cultură pentru muncitori, ajutor pentru biblioteci, s'a pus chestia unui nou teatru subvenționat, și așa mai încolo.

Inițiativa particulară, încurajată, și-a mărit eforturile. În mai toate colțurile țării, scriitori, studenți și mai ales trimeși de ai „*Fundației principele Carol*“, au dus cuvântul culturii. Biserica și-a spus la rândul ei, la prilejuri deosebite, vorba înțelegătoare și plină de greutate. Oficialitatea pusă în mișcare de fermentul acelei convingeri de care vorbeam, și iuțită de atitudinea presei, a dat semne simțitoare și a făgăduit pentru la toamnă altele.

* * *

Ca o încoronare a acestui general reviriment cultural, au venit, de curând, cuvintele luminoase și mari, rostite de principele Carol, cu prilejul vizitei făcute în Bucovina.

Moștenitorul Tronului care și-a accentuat o pasionantă închinare

spre trebile culturale, încă de mult, lucrând cu râvnă simplă de soldat al cărturăriei, la Fundația căreia i-a dat numele său, a spus în Bucovina vorbe din cele ce rămân săpate în mintea tuturor.

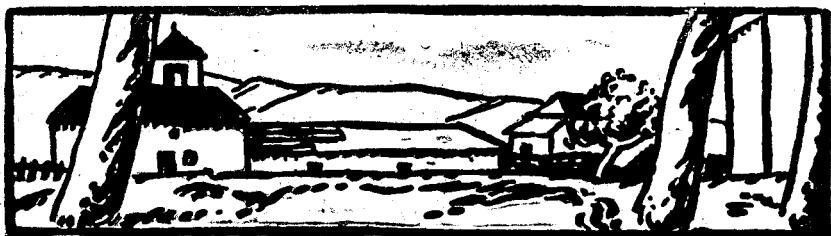
— „Este de datoria noastră, a factorilor culturali, să întărim prin bună înțelegere cu cei de altă limbă și altă credință cu noi această unire sufletească a întregii țări“.

Dacă viitorul Rege revendică pentru sine rolul de „factor cultural“, toți aceia pe care rostul culturii ne-a durut, toți cari am suferit clipe grele în slujba ei, suntem răsplătiți într'o singură clipă de vorbele *marelui nostru coleg*.

Dacă cel care va conduce mâine destinele țării crede că unirea sufletească a întregii țări se face prin *cultură*, noi îndrăznim să socotim drumul ei și al nostru tăiat în stâncă dură.

V. RUSSU-ȘIRIANU

Cohortele morții...

Cea întâi dată când m'am întâlnit cu cohorta de tineri refugiați a fost pe drumul desfundat care duce spre Mărășești... Într'o seară păcloasă de Decembrie, mergeam într'o căruță de țară spre o țință necunoscută din Moldova... Era rece și era noroi. Ningea amestecat cu mazărice și bătea, un vânt crud dinspre miază noapte. Se întuneca repede și pizmaș, — și era mai bine: se topeau în întunerec toate înfățișările de durere din afară. Coloane neisprăvite de căruțe, uțele mergând în sus, altele coborând de vale spre frontul de unde se auzeau buhăeli leneșe, se întâlneau; iar oamenii din ele se înjurau câinește între ei, cuprinși ca de-o obștească turbare. Pe marginile șoselei mergeau în neștiire soldați de toate felurile, muți, încruntați și cu privirea roșie. Nici unul nu știa unde merge, — grăia în ei numai instinctul, care-i mâna înainte, spre un *undeva* necunoscut... Ne cufundarăm pe urmă în iadul neștierei, în care abia ici, colo, licăreau lumini îndepărtate. La răstimpuri, țâșneau în înaltul cerului suluri imense de lumină, — se plimbau o vreme pe bolta mată de cerneală, și se trăgeau îndărăt, ca supte de-o gură însetată, — erau luminele farurilor de la niște automobile îndepărtate sau ale reflectoarelor de pe frontul lăsat în urmă... Și întunerecul se făcea mai adânc și mai rău... Nu auzeam de cât clefăiala cismelor în noroae și răsufletele de trudă ale animalelor care trăgeau în gât căruțele încărcate peste fire. Pe câmpiile din jur, luminile îndepărtate pâlpăiau, ca sufletele gata să moară... Și iată, la un cot al drumului, lângă un zid de magazie dărâmată, o adunare de oameni, stând zgribuliți în jurul unui foc fără viață... Trăsei și eu căruța — fără să-mi lămuiesc limpede pricina hotărârei mele — și mă apropiai de cei de lângă foc. Era o adunare ciudată: numai după lumina ochilor puteai să văd că-s tineri... Slabi, aproape goi, uscați la chip și tăcuți, acești tineri stăteau în jurul focului umed și tremurau din toate mădularele... Mai la o parte, un fel de militar, — un milișian având un galon putrezit, cusut pe-un suman țărănesc, părea a fi căpetenia lor. Aveau în mâni câte-un băț și unii din ei câte-un

săculeț cu puține boarfe... Incolo, nimic, — nimic... Când mă oprii, mă priviră cu ochi înfrigurați, în care lucea o profundă oboseală... Sufletul mi se trezi sub sguđuiturile vrăjmașe ale miiiei... Înțelesei: erau tineri refugiați, — luați de-așasă de porunca datoriei către țară..

Vorbii cu glas moale :

— „Cine sunteți voi?... și de unde veniți?...“

Nimeni nu-mi răspunse... Privii în jur, — mă oprii cu ochi la milițianul cu galonul putrezit, și așteptai...

Uaui din ei grăii rece, dar fără dușmănie :

— „Și ce vrei să știi?...“

Altul, adăogă:

— „Ce? Parcă dacă ți-om spune, ai să ne umpli de bunătăți?...“

Milițianul, cu glas de căpetenie, mă asigură:

— „Ce să fie? Suntem *răfugiați*...“

... Și după puțin, aflai:

— „Ci noi, domnule, venim de departe... Tinerii iștia sunt de prin partea Oiteńiei... Dă, vasazică, eram mai mulți, che!... mult mai mulți... Că a venit *orden*... Ce poți face?... Ordenu-i orden, — și ne-a ploat, mama lui Dumnezeu, — ne-a putrezit nu alta... Iar merinde aveam de unde se nimerea, — că, ne duceam la vr'un *cvartir* așa pe drum, și întrebam: — „nu știți unde-i Corpu patru de armată, că, iaca avem foaie de *ordinar*?...“ Și scoteam iaca, foaia asta și arătam... Dă? crezi mneata că ne-a înorumat careva?!... Toți: du-te băete așa, încolo, c'ai să găsești *unitatea*... Ceream atunci ceva pâne, și ne dădea... Și iar plecam așa, încotrova, spre Moldavia... Și ne răream, iaca, văzând cu ochii... Se oprea vr'un răfugiat și-mi zicea moale: iaca, moșule dragă, eu mor... Și murea... li făceam pe urmă o groapă unde se afla, și îl îngropam, iar în foaie treceam cu plaivasul, spre știință, precum că a murit... Iaca, cetește și mneata în foaia asta slinoasă și numără... Mulți, — frate-meo, mulți... Plecam, — și iar ne putrezea ploaia cea fără de cprire... Și iar căutam *unitatea*, — și nimeni nu era care să ne-o arate... Să mă înfășoșez și să zic: iaca, domnule *săf*, aiștia-s tinerii răfugiați, — ia-i și dă-mă pustiei... Mai întâlneam vreo *malotanță* și ne dădea pâne... Și iar mai lăsam înapoi doi-trei flăcăi... Iaca: mureau așa, ușor, ca puii de găină, — se lăsau moale pe marginea șanțului și oftau odată, — și mureau... Nu ziceau nimic, — și nici nu blăstămau... Numa' unu', atâta mi-a șoptit la ureche, ca 'ntr'o taină: „Săraca mama!...“ N'am înțeles ce-a vrut să zică, — da' așa a zis... L'am fost apoi îngropat și pe el, la un colț de gard dintr'un sat răvășit de pustietate... Și-acuș, iaca, umblăm așa de colo-colo, de isbeliște... Că m'am *prezentat* eri le unu ce zicea că-i mai mare și-mi spune: du-te, așa, încolo și-ai să dai de *unitate*... Și-am ajuns unde-a zis el, da acolo am găsit pe-un *majur* care ne a luat repede: lasă-mă, măi omule, că numa grija asta n'o am acuș, — du-te și dumneata unde-i vedea cu ochii... Și-am plecat, despre cât vezi, unde ne-a dus bătaia vântului... Și iaca, noaptea ne-a prins aici, — și, n'ai crede, că n'am mâncat nimic de eri... N'am mai întâlnit nici o *malotanță*... Și ia

te uită: băetanul acela, de colo, ne face frumosul în iaz-noapte: moare fără îndoială...“

Așa îmi istorisi milițianul cu galon putrezit, pe când refugiații dormitau cu nasul în noroi, aproape de focul care se stângea... Mai spre margine, un tânăr ofilit, uscat și tăcut, privea cu ochi înfrigurați flacăra focului care se lupta cu întunerecul de peste tot... Ceva moale și duos pâlăia în privirea lui... Nu zicea nimic și nici nu se mișca... Răsufletul lui n'ar fi fost în stare să miște un fir de păr, — se strecura nesimțit, mai mult ca o bănuială... Viața se retrăsese spăimântată numai în ochi, gonită de moartea care-i și răcise trupul... Milițianul se uită la el fără strângere de inimă, ca unul care se obișnuise acum cu asemenea treburi... Părea că dibuște pe undeva, în apropiere, un loc potrivit pentru ceea ce trebuia să facă a doua zi dimineața...

În miez adânc de noapte am plecat cu căruța pribegiei mele spre miez-noapte, — mereu într'acolo... În urmă rămânea milițianul, lângă răfugiații încredințați pazei lui, în drumul spre *unitatea*, pe care n'o mai găseau...

... Și într'o altă seară, după vreo două săptămâni, vântul nebănuțit al împrejurărilor, mă aduse nu departe de locul unde întâlnisem cohorta de refugiați. De data aceasta ninsoarea își plimba faldurile ei de albeață înghețată peste câmpii, — iar peste tot se auzea un muget de prăea că geme tot pământul... Inoptase desăvârșit... Umblam să găsesc pae pentru caii morți de foame ai companiei... Nu vedeam unde merg, zăpada mă palmuia, îndârjită de încăpăținarea mea...

Mă împiedecai de gardul unei case în câmp, privii, întorcându-mă cu spatele la viscol: era un canton spart și părăsit... O bucată de tablă desprinsă bătea sus pe coperiș, într'o cadență încăpăținată de părea că se pune dimpotrivă vântului năpraznic... Strigai: „ei?... nu e nimeni aici“?... Nu-mi răspunse de cât tabla de pe casă... Simții totuși, nelămurit, că acolo se află suflet de om... În dosul cantonului: o mogâldeață ca o căciulă enormă, mai neagră ca noaptea, mi se puse în drum. Dădui peste o căpiță de fân, dar vrând să pășesc, mă lovii de-o ființă... Mă trasei la adăpost și aprinsei lumina: câțiva oameni, înfășurați în fân, zăceau la pământ... Avui un cutremur în toată ființa, când le văzui luminile ochilor: le mai văzusem încă odată!... Desfăcându-se din fân, îmi apărură la lumina care pâlăia serioasă, galonul putrezit al milițianului... O pală de vânt se furișă, și-mi stinse lumina... Vorbirăm pe întunerec:

— „Ce faci aici“?...“

Stăm jos, milițianul îmi zise:

— „Iacă, de-atunci caut *unitatea* și nu-i chip s'o găsesc... Că mă *prezent* la cine-l văd și eu mai mare, și-i zic: dom'le *șef*, nu știți 'mneavoastră unde-i Corpul patru?... și iacă, așa mă poartă; du-te'n sus, dute'n jos... Noroc că mai întâlnim vreo *malotanță* și ne dă pă-ne“...

Tot prin întunerec, îl întrebai în taină:

— „Da' băeții,?!“...

Milițianul îmi răspunse simplu, fără tremur în glas:

— „S'au împuținat peste măsură... Am dat aici peste fânul ăsta și s'au băgat dedesupt... cum fac câinii când li-i frig... da, vasăzică s'au vârât de tot... Acuș *lista-i mare*“...

Aproape că nu vedeam chipul omului, ci stăteam într'un canton dărâmat, cuprins de jur împrejur de întunerec și viscol, și ni se părea că tăinuiesc cu stăvilile pustietăților iernatice...

Pe urmă, a tăcut milițianul... și am plecat și eu cu tovarășul ce aveam, spre alt loc, întru căutarea hranei vitelor mele...

Și n'aș putea da cuvânt temeinic că așa a fost, dar tare mi s'a părut, peste alte câteva luni săptămâni într'o după amiază de îngheț sticlos, că văd, din trenul care mă ducea încotrova, peste câmpii care gemeau de apăsarea groaznică a baionetelor, da, mi s'a părut că văd pe milițianul cu galonul putrezit, mergând pe un drum lăturalnic, și având după el câțiva oameni istoviți căzându-le de pe ei, sdrențele neputincioase să-i mai apere împotriva frigului și a morții... Și 'ntr'o străfulgerare, mi s'a părut că văd ca o nălucă, venind spre mine, privirile lor îndurerate, și tot atunci auzii clar în ureche:

— „Dom'le șef, nu știți 'mneavoastră unde-i Corpu patru“?!...

... Și vedeniile se duceau, încolo, spre un loc unde să-și plece capul și să moară...

AL. LASCAROV-MOLDOVANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pactul de garanție

— Intrarea Germaniei în Societatea Națiunilor. — Consolidarea tratatelor. — Tratatul de arbitraj. — Izolarea Rusiei. —

Sărmanul Wilson, idealistul care pentru vina de a fi visat și a fi voit o lume mai bună, scutită de grozăviile războiului, a murit nebun, dacă ar mai trăi astăzi ar avea un moment de senină satisfacție. Și în satisfacția sa, — oricât de lipsit de „humour“ era acest ideologist puritan, — s'ar amesteca, fără îndoială, și o ușoară ironie la gândul, că Germania, militaristă și dornică de revanșă a lui Hindenburg, Ludendorff și Tirpitz, acceptă tutela Societății Națiunilor, tocmai atunci când și-a ales de președinte pe cel dintâi.

În acelaș timp, după îndelungate convorbiri, d. d. Briand și Chamberlain ratifică acordul lui Eduard al VII-lea și Delcassé. Este aproape sigur, că pactul de garanție va fi încheiat. Anglia își identifică astfel interesele ei cu acele ale Continentului.

Punctele esențiale care formează acest pact sunt ca și stabilite. Înțelegerea definitivă va fi perfecționată într-o conferință apropiată, la care vor lua parte cele cinci state semnatare. (Anglia, Franța, Italia, Belgia și Germania).

Pactul ar avea de scop să garanteze menținerea „statu-quo“-ului, astfel cum îl stabilește tratatul de la Versailles și evitarea conflictelor viitoare prin tratate de arbitraj. Ca corolar, va veni limitarea înarmărilor și poate chiar — o dezarmare parțială.

Presa din țările înțelegerii și presa germană, afară bine înțeles de „deutsch-nazionalen“, consideră cu mult optimism posibilitatea încheierii pactului, care ar putea servi de bază serioasă consolidării păcii europene. Din partea Germaniei, — care a aplicat în ultimele șase luni cu destulă conștiințioasă programul planurilor Dawes, grație căruia își reface situația economică și financiară, — nu este de mirare să fi înțeles, că cel puțin cinci zeci de ani de aci înainte nu va putea face nimic fără ajutorul Americii și al Angliei; tot astfel cum nu va putea întreprinde nimic contra Franței. Și pe sprijinul

Rusiei nu se poate bizui îndeajuns. Germania face astăzi „contre mauvaise fortune, bonne mine“ și renunță de ași strica sie-și numai pentru a strica și altora, acceptând inevitabilul, cu atât mai mult cu cât *numai* prin această acceptare se va putea reface.

Că acesta este punctul de vedere al Germaniei o dovedește — pe lângă alte fapte — și neliniștea Rusiei, care își vede dispărând aliatul alături de care se bizuia să intimideze cu mai mult succes Europa. Sosirea lui Radek la Berlin și demersurile sale pentru a împiedica prin toate mijloacele Germania de a accepta pactul, vorbesc de la sine.

Importanța pactului este considerabilă. Ea s'ar putea rezuma în următoarele momente:

1. Germania intră în Societatea Națiunilor cu aceleași drepturi și îndatoriri ca toți membrii ei.

2. Fiind perfect în limitele statutului S. N., pactul întărește la rândul său tratatele în vigoare și nu alterează întru nimic acordurile separate existente (dintre Franța și Cehoslovacia și Polonia și acela al Micii Înțelegeri).

3. Pactul de garanție va fi complectat prin tratate de arbitraj, atât între Germania și cele patru aliate semnatare, cât și între Germania și Polonia, Cehoslovacia sau alt stat. Aceste tratate vor avea ca obiectiv garantarea tranșării pe cale pacinică a oricăror viitoare conflicte politice sau de drept.

4. Intrarea Germaniei în S. N. și acceptarea pactului însemnează — după cum s'a arătat și mai sus, — dacă nu chiar zădărnicierea definitivă a alianței germano-sovietice, în tot cazul amânarea ei pentru eventualitatea în care toate socotelile de astăzi s'ar dovedi ca greșite.

5. Deplina înțelegere între Franța și Anglia, — unii au vorbit chiar de reînvierea Antantei cordiale, — și acordul perfect între toate puterile înțelegerii.

6. Și în sfârșit, constatarea că S. N. devine ceea ce trebuia să fie demult: tribunalul suprem al ordinii și chezașul refacerei Europei, recunoscut de toți: învingători și învinși.

În linii generale, acesta este cadrul în care ar putea evolua evenimentele în curs.

Pentru noi, ele prezintă o importanță covârșitoare; căci pe de o parte Franța și aliatele ei vor eși întărite prin încheierea pactului și a acordurilor complementare, garantând cu noi puteri stabilitatea tratatelor; iar pe de altă parte, Rusia își pierde aliatul ei natural, grație căruia amenințările ei deveniseră în ultimul timp — de ce să nu o recunoaștem? — neliniștitoare. Și afară de acestea, odată pacea Europei asigurată, relațiuni normale, — prietenești chiar — cu Germania, nu pot decât să ne folosească.

Viitorul apropiat ne va arăta cât de îndreptățite sunt speranțele noastre.

J. PALEOLOGU

Săptămâna politică

— Fapte și comentarii —

Alegerea din Chișinău

Știri foarte proaste ne sosesc dela alegerea din Chișinău... Adversarii noștri să nu jubileze prea repede. Nu e vorba despre soarta candidaturii dlui Sergiu Niță. Fostul ministru al Basarabiei, care s'a pus totdeauna cu trup și suflet în serviciul intereselor obștești, se bucură la el acasă de o mare popularitate, la care se adaugă, bineînțeles, farmecul pe care-l răscolește în orice parte a țării numele generalului Averescu. Prin urmare, situația electorală a partidului poporului, în această îndârjită luptă în fața urnelor, e pe deplin satisfăcătoare. Toate semnele indică biruința sa, ca o urmare absolut necesară.

Altele sunt, deci, veștile rele despre care pomenim mai sus. Prietenii noștri, care se întorc de-acolo, ne povestesc lucruri de necrezut despre propaganda pe care așa zisa opoziție-unită găsește cu cale s'o facă în sprijinul candidatului lor comun. Această propagandă, care se desfășoară deobicei pe tema autonomiei Basarabiei, constituie un adevărat atentat împotriva unității noastre naționale. Până și seceta, care bântuie acum în Basarabia e pusă la contribuție, spunându-se despre ea, că este un semn al cerului, care vrea să despartă astfel, în ochii tuturor, belșugul de altădată de sărăcia de acum...

D. N. Alexandri, candidatul partidului țărănesc, nu e dealfel, pentru noi, un necunoscut. În trecuta legislație, fruntașul basarabeian a fost ales senator pe lista partidului poporului, și s'a văzut nevoit să ne părăsească, tocmai pentru ideile sale separate, pe care nu s'a sfiit să le proclame chiar dela tribuna Senatului. De-atunci, d. N. Alexandri a trecut în tabăra dlui Pantelimon Halippa, unde se vede treaba, că simțămintele sale rusofile, manifestate dealfel fără nicio jenă, au găsit un culcuș mai cald decât în mijlocul nostru.

Deci, în convorbirile particulare între patru ochi, în șoaptele purtate pe la ureche, din om în om și din casă în casă, se duce cu stăruință o îndrăzneată campanie de subminare a autorității de stat, aruncându-se

pretutindeni sămânța discordiei și a urei între frați. În toată această agitație, care s'a pornit să sapa de la temelii însuși edificiul integrității noastre teritoriale, partidul poporului a rămas să reprezinte singur, la Chișinău, ca un viguros simbol de energie creatoare, ideea de unitate politică a României-întregite.

Înțelegeți cât preț va avea victoria, pe care nu ne îndcim că o va câștiga.

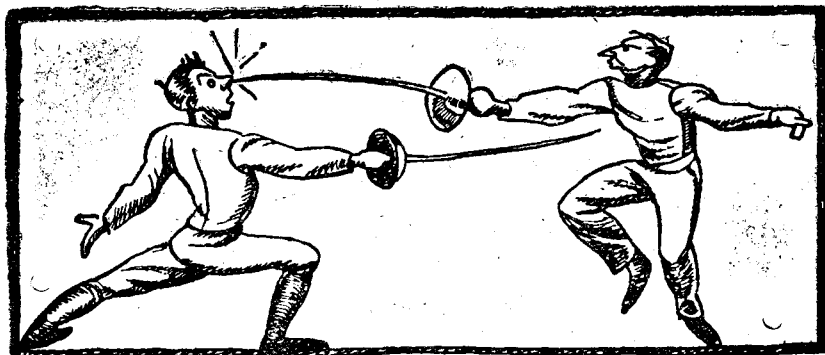
Să salvăm aparențele

Nu se poate tăgădui, că proaspăta căsnicie politică, încheiată între partidul țărănist și cel național, nu merge tocmai-tocmai pe roate. Prezența dlui C. Stere în sânul improvizatei coaliții nu poate să liniștească pe foștii partizani ai regretatului Take Ionescu. În ziarul *Universul*, d. Stelian Popescu a subliniat destul de răspicat neplăcerile acestei tovarășii. Pe altă parte, relațiile dintre d. C. Argetoianu și conducătorii țărăniști, cari nu de mult au iscălit o categorică cerere de dare în judecată a fostului ministru de Interne, nu se vor îndulci niciodată până la o sinceră iertare reciprocă. Peste fiecare îmbrățișare de astăzi, — privescete pusă în scenă pentru galerie, — se va așterne ca o umbră amintirea insultelor sărgeroase de ieri.

Câteodată, nici chiar în fața publicului nu se mai poate ascunde neîncrederea care stăpânește sufletul fiecăruia. La banchetul de adio din grădina *Flora*, care ne-a reamintit grozav un alt praznic sub cerul liber, unde s'a pecetluit ruperea fuziunii naționale țărăniste, s'au întâmplat câteva scene caracteristice. D. Ion Mihalache s'a ridicat să vorbească despre prietenia dintre cele două partide, și fiindcă toți membrii partidului național erau prezenți, a găsit cu cale să declare, că dacă există pentru unii o „chestiune Stere“, nu trebuie să se uite, că sunt alții cari cunosc o „chestiune Argetoianu“. Și, dacă pe cel-dintâi îl învinuiesc unii de trădare, cel-de-aldoilea a fost acuzat de incorectitudine. D. C. Stere, se înțelege, era absent. D. C. Argetoianu, cu admirabila sa prezență de spirit, a știut să potolească îndârjirea dlui Ion Mihalache, întinzând fostului învățător dela Topoloveni mâna dumisale de boer dela Breasta. Numai foștii partizani ai regretatului Tache Ionescu, auzind elogiul dlui C. Stere, s'au sculat dela masă ostentativ și au plecat fără bunăseara.

Incidentul nu putea, firește, să rămână fără urmări. Șefii coaliției s'au întrunit în consiliu, și d. d. N. Iorga, Iuliu Maniu, C. Argetoianu, Ion Mihalache și dr. Lupu au luat hotărârea solemnă, ca la nicio întrunire publică sau masă comună, „niciunul dintre vorbitori să nu ridice chestiuni personale, care ar putea fi exploatate de adversari ca o dovadă a lipsei de solidaritate din sânul opoziției-unite“. Să se salveze, prin urmare, aparențele !

ION BALINT

GAZETA RIMATA

Soldatul credincios

„Orice s'ar întâmpla, di Iuliu Maniu nu
ne va părăsi.“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PATRIA

organ al partidului național

Avere, glorie, amor,
Pe lume tolu i schimbător!
Iubita pleacă și te lasă
Pentru o haină de mătăasă,
Mărirea arde ca un rug,
Norocul însuș e transfug...
Pe-al sorței ceas, eterna limbă
Mereu poziția și-o schimbă.
Numai un om, — mă rog frumos, —
Ne va fi veșnic credincios.
O spunem sus, cavalerește:
Ghiulucă nu ne părăsește!

Intâi și 'ntâi, ca un ingrat,
Poporul ne-a abandonat.
L'am luat încet, cu binișoru',
(Cum se vorbește cu poporul)

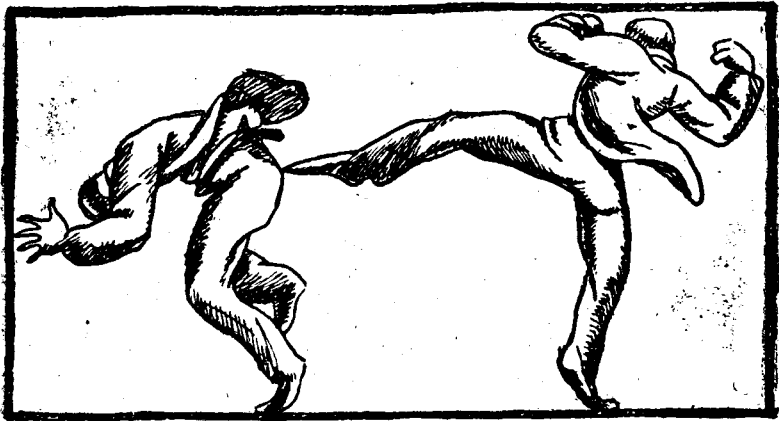
*I am spus că-l facem acționar,
La „Blank“, la „Renner“, — în zadar!
Nu știe obștea ce e mila,
Și dragoste, e greu, cu sila...
Noi nici n'am plâns, nici n'am cântit,
Mulțimea ne-a afurisit,
Dar iată ce ne potolește:
Ghiulucă nu ne părăsește!*

*Acum aud că și la Blaj
S'a cam iscat puțin tapaj.
Vin tot mai sigure indicii,
Că fierb în taină canonicii,
De patru ori pe zi țin șfat
Și strigă, că s'au săturat,
Că'n jurul lor sporește vidul,
Că părăsesc în bloc partidul, —
A devenit averescan
Capitulul metropolitan...
O fi! Dar unul, bărbătește,
Ghiulucă, nu ne părăsește!*

*Prevăd, amici, că în curând,
Se vor împrăștia, pe rând,
Toți cei cari, fără nicio ură,
Alătura de noi stătură:
Pleca-va și Zosim Chirtop,
Și popa Mân, și Ciceo Pop,
Și-Argetoianu, și tachiștii,
Și lorga, și regionaliștii,
In fine, într'o neagră zi,
Și Cerul ne va părăsi...*

*Un singur gând ne îndulcește,
Ghiulucă nu ne părăsește!*

ULTIMUL MOHIȚAN
— al o sută-unulea membru din
comitetul de o sută. —

INSEMNĂRI

Intrigă și amor. — De câteori, unul dintre noi și-a luat asupra lui sarcina, destul de insalubră, de a scoate la iveală lipsa de coeziune din sânul mozaicului naționalo-țărănesc, de atâtea ori au răsărit, de după coloanele de hârtie ale anumitei prese dela București, furtunoasele protestări împotriva tuturor acelor, cari tulbură cu intriga lor o dulce armonie conjugală... Nu există, firește, nici cea mai palidă umbră de neînțelegere între d. d. N. Iorga și C. Stere; între d. d. Iuliu Maniu și dr. N. Lupu; între d. d. C. Argetoianu și Virgil Madgearu. Oamenii aceștia s'au admirat, s'au iubit și s'au sărutat totdeauna. Nimic nu i-a despărțit în trecut. Totul îi apropie astăzi. Viitorul le este asigurat. Niciodată, dl N. Iorga n'a cerut împușcarea la zid, pentru trădare, a dlui C. Stere. Niciodată, dl dr. N. Lupu nu s'a scuturat, scârbit, de pertractările dlui Iuliu Maniu. Niciodată, dl C. Argetoianu n'a atins, măcar cu o floare, pe

dl Virgil Madgearu. Tot ce vi-s'a spus, e o minciună. Tot cecece știți, e o părere. Vorbe, vorbe, vorbe!

Nimic nu e adevărat, din tot cecece văzurăți cândva cu ochii dumneavoastră, din tot cecece auzirăți odată cu urechile dumneavoastră. Căci, iată ce se întâmplă. În jurul proaspătului și fericitului menaj politic, de-asupra căruia stăruiește necontent o ocrotitoare aripă de cer albastru, roiește mereu o legiune nesfârșită de rău voitori și de invidioși, cari pun la cale tot soiul de născociri drăcești, pentru a provoca desbinarea fericțiilor însurăței. Și blonda Desdemonă iubea, din adâncul inimei sale candidе, pe tuciurul Otello. Cu toate acestea, printr'o țesătură mizerabilă de meșteșugite chițibușuri, perfidul Iago, — acest odios înaintaș al tuturor agenților provocatori, — a reușit să compromită o imaculată onestitate, și să împingă la crimă pe un onorabil părinte de familie, făcându-l să creadă că a fost încornorat...

Aceasta pare să fie și tactica pe care au adoptat-o dușmanii așa numitei opoziții-unite. Despre perfecta castitate a dlui C. Argetoianu, cine poate să se mai îndoiască? Și cine poate să spună, că onoarea conjugală a dlui Iuliu Maniu, această venerabilă jumătate de șef a partidului național, ar fi suferit vreodată cea mai mică atingere? Ei bine, gurile rele îndrănesc să cârtească, să bănuiască, să destăinuiască. În felul acesta, se înțelege, nici cel mai rezistent amor nu duce la tăvăleală. La început o mică îndoială, apoi o criză de nervi mai serioasă, mai târziu o explicație pe ton răstit, înfărșit, câteva scene violente, și divorțul bate la ușă. (Din fericire, moravurile nu mai sunt atât de aspre ca pe vremea maurului din Veneția.)

Prin urmare, să știți, că dacă mozaicul naționalo țărănist se va desface într-o zi, aceasta nu se va întâmpla din pricina cimentului dinăuntru, care ar fi prea slabuț, ci din pricina intrigilor din afară, care, trebuie să recunoașteți și dumneavoastră, prea sunt bine ticluite. Gândiți-vă încă odată la Jago. Săracul Othello! Sărmana Desdemona!

Pornografie cu barbă. — În cursul obișnuitelor sale peregrinări politico-istorice, dl N. Iorga a nimerit deunăzi la Sighișoara. Trecând cu vederea împrejurarea, că între zidurile vechei cetăți locuiesc și câțiva români, — mai mult de jumătate din populația totală, — fostul apostol al naționalismului integral a ținut acolo o lungă conferință despre sași, scoțând la iveală drepturile istorice ale acestora asupra orașului, și poftind, prin urmare, pe românii de-acolo să binevoiască a-și face bagajele. Vă puteți închipui lesne ce impresie a produs acest delicat bobârnac asvârlit în nasul publicului românesc, care se așteptase, sârmanul, cu totul la alt subiect! Dl N. Iorga s'a consolat

cu recunoscătoarea serenadă, pe care i a făcut-o, spre seară, subt fereastra hotelului, tineretul săsesc de ambe sexe din localitate.

Nu vom mai stărui, de data aceasta, asupra fenomenului bun simț cu care dl N. Iorga s'a dus să vorbească despre superioritatea săsească tocmai într'un centru unde, pentruce s'o ascundem? animozitatea dintre cele două populații e, din nefericire, mai aprinsă decât în oricare parte a Ardealului, tactul politic al șefului dlui Iuliu Maniu fiind în deobște cunoscut. Vom înregistra aici o altă tatură a incidentului dela Sighișoara, care ni se pare și mai interesantă.

Înainte de orice, ținem să se știe, că nu glumim de fel, și că nu inventăm nimic. Un preot din Târnava-Mare, care a fost în tovărășia dlui N. Iorga, împreună cu alte persoane, o bună parte a timpului cât nenorocosul conferențiar a stat la Sighișoara, ne scrie foarte indignat, cerând intervenția noastră într-o chestiune care nu raai are nimic de a face cu politica. S'ar părea, că dl N. Iorga, mare istoric al țării sale și candidat la prezidenția Coasiliului în România întregită, practică supărătorul obicei de spune porcării în societate: de a le spune pe șleau, și de a nu prea ține seama de vârsta și sexul celor obligați să le asculte. Această înclinare categorică spre pornografie, cu toată literatura verbală care decurge de aici, e și ea un apanagiu al isteriei. O știm prea bine. Dar dl N. Iorga, pentru a o practică cu frenezia pe care o pune în toată activitatea dumisale, își alegea până acum auditorul. Era un rest de pudoare. El a dispărut. Cazul dela Sighișoara o dovedește. Câteva ceasuri în șir, crezând că fericește pe cei de față cu revărsarea glumelor sale fără perdea, interminabilul moralist a făcut pe cucoane să roșească, a gonit delamasa pe fete, și a indignat pe bărbați

cari, ce să zicem, nu vor fi fost ei toți și ni-
ți, dar cel puțin știu ce înseamnă discreția.

Di N. Iorga ar trebui să se gândească
foarte serios, că sunt câteva lucruri cu
cari nu se glumește în Ardeal. Unul
din acestea, ne însărcinăm să-i atra-
gem atenția, e cuviința. Prin urmare,
ilustrul savant, în călătoriile sale de
propagandă minoritare, să fie cu mai
multă băgare de seamă, în ceea ce pri-
vește exhibițiile sale pornografice. La
o altă ocazie s'ar putea întâmpla să
sufere în prestigiu, nu numai obrazul,
— ci și barba...

Subt pulberea uitărei. — Intr'un
foileton al ziarului *Rampa*, un d. Ro-
mulus Dianu, despre care, la dreptul
vorbind, n'am auzit încă nimic, (poate
dumneavoastră să știți ceva), se gră-
bește să îngroape pe Vlahuță subt
pulberea uitărei. Pentru severul pu-
blicitist anonim, (care poate foarte bine
să fie un pseudonim al d-lui director
Faust-Mohr), din opera sârmanului în-
temeiilor al *Semănătorului*, fostul to-
varăș de discuții literare al lui Cara-
giale, n'a mai rămas nimic demn de
luat în seamă. Noua ediție a poeziilor
și a nuvelor lui Vlahuță sosește,
prin urmare, după părerea criticului,
ca o floare pe un mormânt părăsit.
Cioclu incorigibil, cum își spune el
însuș, d. Romulus Dianu stă de pază,
ca nu cumva mortul să învie. Rămâne
să se constate numai un singur lucru.
Dacă proparul însuș a ieșit sau nu
din găoace.

Cazul foiletonistului dela *Rampa* nu
ni se pare, în sine, prea interesant.
Din nefericire însă, el nu apare izolat.
Au ieșit dela o vreme încoace, ca ciu-
percile după ploaie, o seamă de ado-
ratori ai nouilor formule litere, cari,
căzând în extaz în fața dadaismului
gângav al d-lui Tristan Tzara, — ex-
presie într'adevăr nouă a unei eterne
imbecilități, — n'au altceva de făcut,

decât să declare, că versurile lui Mi-
hail Eminescu s'au învechit. (Prea le
pricepe toată lumea!) Cine a avut no-
rocul să-l citească pe d. Camil Bal-
tazar nu se mai poate muțumi cu
George Coșbuc. Cine a apucat să se
înfrente din talentul d-lui Iovanache
nu mai poate înghiți pe Odobescu.
Aceștia sunt porți și prozatori căzuți
în desuetudine. Sborul vremii a trecut
peste ei, lăsându-i în urmă. Nimeni
nu le mai răsfoiește cărțile. Au fost
îngropați, cu toții, în mausoleul istorio-
grafiei literare. Cine să mai alerge la
Criticele lui Maiorescu, atâta vreme
cât stau aici la îndemână foiletoanele
d lui Romulus Dianu?

Ne îngăduim să spunem, că în acest
fel de a judeca trecutul s'a cuibărit
foarte multă eroare. Nu, pentru că în
scrierile lui Vlahuță, de pildă, nu s'ar
găsi pagini lipsite de strălucire, me-
nite să piară, ca atâtea alte roade ale
străduinței omenești, subt măcinișul
neîndurat al timpului. Nu, pentru că tot
ceea ce a ieșit din mâinile înaintașilor
noștri ar fi fost topit în bronz nepie-
ritor. Dar, pentru că sunt mult prea
subțiri și prea neîndestulătoare firele
din care s'a țesut fermecatul tort al
idealurilor noastre de artă, pentru a
le rupe, cu ușurință, pe toate, sau
pentru a le tăia, pur și simplu,
împrejur.

Să nu ne pripim, deci. Mai 'nainte
de a ne trimite precursorii la Hala
Vechiturilor, să cercetăm bine pe aceia,
cari ei înșiși vin cam de-acolo. Și, mai
multă prudență când e vorba de a ne
retaza craca de subt picioare. A pluti
în aer poate să fie, câteodată, o sen-
zație agreabilă. Nu e totdeauna, însă,
o poziție tocmai sigură.

Lăsați-ne, cu alte cuvinte, să mai
citim din când în când și pe Vlahuță.
Nu-l s oateți cu desăvârșire din uz.
Zău, că nu scrie câteodată mult mai
rău decât d. A. de Herz!

Procedări primejdioase. — Într'unul din numerile trecute ale revistei *Țara Noastră*, colaboratorul nostru dl Teodor Lazăr, ocupându-se de atitudinea politică a foaiei bisericești *Unirea* dela Blaj, își arăta profunda sa mirare în fața îndârjirii cu care susnumita publicație are obiceiul să certe pe orice fiu al bisericii greco-catolice, care în drăsnește să nu facă politică alături de dl Iuliu Maniu. Astfel, de nenumărateori, *Unirea* a adresat amare imputări dlui dr. Ilie Dăianu, protopop al Clujului, care, în calitatea sa de senator al partidului poporului, deși a ridicat totdeauna cuvântul pentru a apăra interesele bisericii pe care o slujește, n'a fost aprobat întru totul pentru activitatea sa cetățenească. Aceste două împrejurări au fost deajuns, pentruca *Unirea* să facă, din nou, o confuzie, și să aibă, încă odată, o atitudine imprudentă.

S'a întâmplat, anume, că articolul din *Țara Noastră* a fost înregistrat, „horribile dictu“ de *Revista Ortodoxă Română*, care l'a găsit just, și s'a mai întâmplat, pe urmă, că redactorului *Unirei* dela Blaj i-s'a părut că recunoaște în dl Teodor Lazăr un pseudonim al părintelui Dăianu. Prin urmare, numai fiindcă într'un organ al bisericii ortodoxe se constată, că „protopopul senator averescan din Cluj“ (d. Teodor Lazăr?) „a ocărât“ *Unirea* în coloanele revistei *Țara Noastră* „pe motiv că ar avea o țintă mai mult politică decât bisericească“, gazeta dela îmbucătura Târnavelor se repede din nou cu aspră muștrare asupra dlui dr. Elie Dăianu, apostrofându-l astfel: — „Judece acum părintele senator singur, dacă atitudinea sa, dictată de interese politice, a fost sau nu în folosul bisericii sale“.

Am putea să răspundem foarte ușor la această reverendisimă rațioială, precizând categoric, că dl Teodor Lazăr,

autorul articolului din *Țara Noastră*, e cu totul altcineva decât părintele Dăianu. Dar în acest caz, *Unirea* ar scăpa prea ușor de o explicație cu care ne socotim datori. Vom spune, deci, că orișicare slujitor al bisericii greco-catolice, nu numai un „senator averescan“, ar putea să constate ciudata persistență cu care *Unirea*, nu numai că se identifică cu necazul lumesc al partidului național, dar are aerul că excomunică pe toți uniții din Ardeal, cari nu se închină înaintea geniului politic al dlui Iuliu Maniu. Este, în această concepție, o stranie inconsecvență. Căci, dacă biserica dela Blaj ar lua o anumită atitudine față de partidele politice, binecuvântând pe unele din ele și afurisind pe celelalte, ar fi foarte firesc lucru ca și partidele politice să privească biserica de Blaj subț unghiul unei îndreptățite reciprocități. Nu afurisind o sau binecuvântând-o, căci aceasta nu cade în puterea nimănui, ci socotind-o prietenă sau dușmană, după cum i-se arată. Cine poate spune, dacă e în interesul bisericii unite ca ea să provoace un asemenea război, care ar urma s'o expună obișnuirilor fluctuații în guvernarea țării? Sau, cu alte cuvinte, întrebăm: cine face mai mult rău bisericii unite? *Unirea*, care se lasă pradă patimei, atât de laice, a ranchiunelor de partid, sau aceia cari îi atrag atenția asupra pericolului unei asemenea procedări?

Să ne răspundă, la această întrebare, oricine. Numai *Unirea* nu.

Un om misterios. — Presa politică ar trebui să-și însușească și ea unele din inovațiile distractive ale publicațiilor literare și artistice. Acestea au luat, dela o vreme încoace, bunul obicei de a întreba pe scriitori, pe pictori și pe actori, unde au de gând să-și petreacă vacanța, și ce opere noi

pregătesc pentru la toamnă. Numai astfel am reușit să aflăm, că d. Nicolae Iorga va termina în vara aceasta cinci drame istorice în câte patru acte; că d. Negoșanu va termina, încă în luna asta, un admirabil nud, pentru care a pozat d. Cicio Pop, și că popularul Tănase are de gând să se mute dela 15 Octombrie, cu trupa lui de reviste, în dealul Mitropoliei.

Păcat, că nu ne spune nimeni cu ce se ocupă, dealungul sezonului mort, oamenii politici. În special, noi aceștia dela *Țara Noastră*, care avem, ca toată lumea, anumite slăbiciuni sentimentale, am vrea să știm: ce face d. Iuliu Maniu? Fostul președinte al Consiliului dirigent ne pusese mai demult pe gânduri printr'o îngrijitoare și prelungită tăcere, silindu-ne să-l chemăm de câteva ori pe melodia cunoscutei romanțe: „Unde ești?“ D. Iuliu Maniu nu e nicăeri. Nici la Cameră, nici la „Majestic“, nici la „Dacia“ nici la Bădăcini. Camera a luat vacanță, „Majesticul“ s'a închis, „Dacia“ s'a închiriat pentru alte scopuri, și la Bădăcini au năvălit creditorii. Unii scosese răzvește, că d. Iuliu Maniu s'ar putea să fie la Vălenii de Munte, printre ascultătorii Universității de vară. Cineva spunea chiar, că l'a zărit într'o zi la cursul de literatură maghiară al d-lui dr. Arpad Bitay... Dar nimic nu e sigur, în afară de faptul, că scumpul unchiu al d-lui Romulus Boilă a dispărut fără urmă, și nu s'a aflat ce plănuiește.

Poate s'a ascuns într'o peșteră, unde pune la cale un nou discurs pe-o chestiune de regulament. Poate s'a încuiat într'un cavou, ca să dea la iveală al șaselea articol politic al existenței sale. Poate... Toate acestea sunt numai presupuneri. Reporterii n'au aflat însă nimic. Subiectul e încă de actualitate. Unde s'a retras d. Iuliu Maniu, și ce surpriză pregătește numeroșilor săi admiratori?

CĂRȚI NOUI. — Septimiu Popa: „*Vai, inima.*“ (Biblioteca „Semănătorul“)

E primul volum al duosului prozator ardelean Septimiu Popa, al cărui nume cetitorii l-au înălțat des în paginile acestei reviste.

D. Septimiu Popa nu e la întâi săi pași în literatură; revistele și gazetele dela Blaj i-au adăpostit cu simpatie scrisul, chiar dela terminarea studiilor teologice. El a publicat acolo încercări cari l-au impus atenției unui restrâns număr de cititori. Modestia lui n'a bătut însă pe acele vremuri la ușile redacțiilor revistelor mari, așa că numele lui a rămas necunoscut pe piața literară.

A trebuit să vină marele războiu, care să-l frământa și să-l arunce la suprafață. Temnița grea, suferită după intrarea în acțiune a României, i-a răscolit adâncurile sufletești și scrisul viu al condeului său a început să aibă răsunet. Câteva povestiri, unind o mare pătrundere sufletească cu o simplitate desăvârșită, l'au impus în ochii tovarășilor și ai marelui public.

Volumul de față ne desvăluie o latură a personalității lui Septimiu Popa, care în scurtă vreme și-a câștigat un loc frumos în literatura noastră. Povestirile sale sunt pline de o caldă sinceritate, de un humor ușor, și de o adăbilită delicatete sufletească.

—Eugeniu Speranția: „*Sub nimbul familiar.*“ Biblioteca „Semănătorul“ în tendința ei de-a contribui la popularizarea scriitorilor de seamă din vechiul Regat, s'a oprit asupra operei d-lui Eugeniu Speranția, unul din cei mai distinși scriitori din zilele noastre. În nr. 71 al bibliotecii ni se dă o culegere de 12 schițe, de-o netăgăduită valoare literară, care se citesc cu plăcere, atât pentru viociunea și claritatea stilului, cât și alegerea subiectelor captivante în jurul cărora se încheagă.